

För tung kulturportfölj i norr?

Nutidsjubel i Gävle

fst
FÖRENINGEN SVENSKA
TONSÄTTARE

TONSÄTTAREN

2 2009
www.fst.se

Rundabordssamtal i Luleå

På Svenska Dagbladets debattsida Brännpunkt den 11 april är kulturministern väldigt generös i sin bedömning av regeringens penningregn över kulturen. "...*kulturbudgetens andel av statsbudgeten har aldrig varit större än idag.*" Det år Drottningholmsteatern uppfördes, färdigställd 1766, var kulturbudgeten ca 25% av statsbudgeten. Även om den svenska välfärdsstaten inte var fullt utbyggd på 1700-talets mitt är 25% en imponerande andel. Det borde vara ett

strävansmål för en kulturminister av idag att kulturbudgeten skulle öka, om inte till 1700-talets nivå, så åtminstone från dagens ynka 1% till 5% av statsbudgeten. Aldrig är ett väldigt långt ord.

Mer beklämmande i samma artikel är den föraktfulla släng Adelson Liljeroth ger konstnärskåren beträffande de statliga livstidsstipendierna för kulturarbetare. Ett stipendium som bara ett fåtal har förmånen att uppbära. Vi hörde dessa tongångar även i valrörelsen i senaste riksdagsvalet, det orättvisa i "*En garanterat livslång försörjning för en speciellt utvald yrkesgrupp.*" Själv verkar ministern inte ha några som helst problem med att avsätta statsråd är en speciellt utvald yrkesgrupp som åtnjuter livslång garanterad försörjning och dessutom på en nivå som skulle få vilken fullt yrkesverksam kulturarbetare som helst gråtfärdig av lycka.

I samma artikel skriver ministern att en central fråga för regeringen är att ge "*goda villkor för den nyskapande kulturen.*" Om regeringen menar att den nyskapande kulturen är något som idag skapas av i landet verksamma konstnärer av olika slag, har man ännu inte lyckats något vidare med att skapa goda villkor för dem som skapar kulturen – konstnärerna. I den för inte så länge sedan publicerade rapporten Konstnärernas inkomster kunde Konstnärsnämnden visa att konstnärerna generellt sett har låga inkomster, i vissa fall generande låga. Och det tål att påpekas, Konstnärsnämnden talar inte om inkomster av konstnärlig verksamhet enbart, utan totalinkomst, alltså även från så kallade brödjobb.

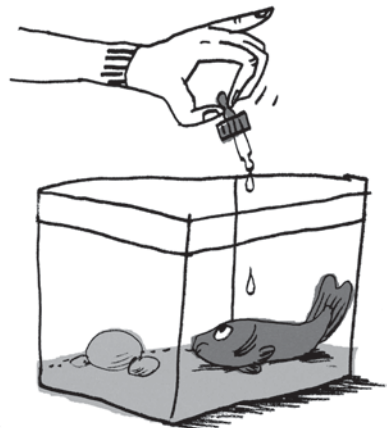
Jag har det senaste halvåret mer och mer retat mig på att olika företrädare från kulturlivets administrationer, från kulturministern och nedåt, ständigt framhåller vikten av nyskapande hit, förnyelse dit, samarbete här, crossover där, och överallt petas vikten av att ha konstnären i centrum in. Ingen, för säkerhets skull upprepar jag, INGEN har lust att betala konstnären något som ens med de mest modesta anspråk kan kallas anständigt. INGEN verkar ens för ett ögonblick reflektera över att hela den konstnärliga näringskedjan bärs upp av att det finns och har funnits konstnärer. Utan tonsättare ingen kulturminister, konserthuschef, orkestermusiker, operasångare, biljettrivare osv. Utan tonsättare inget konserthus, operahus, ingen akustiker, byggjobbare, fiolbyggare osv. Om den sittande regeringen verkligen vill göra något bestående och viktigt för den nyskapande kulturen är min rekommendation att bryta den konstnärshetsliga kulturpolitik som till synes tanklöst bedrivs i Landet lagom.

Gör Sverige mer spännande, bejakande, kreativare, nyfikenare – och betala konstnären!

Sten Melin – ordförande

Tidningen Tonsättaren ges ut av Föreningen svenska tonsättare och kommer ut med fyra nummer per år. Tidskriften är gratis. Vill du börja prenumerera, sluta prenumerera eller annonsera, vänd dig till nedanstående adress och telefon eller till kansli@fst.se.

adress: Fst, Box 273 27, 102 54 STOCKHOLM
 telefon: 08-783 95 90 · fax: 08-783 95 40
 hemsida: www.fst.se
 ansvarig utgivare: Sten Melin · sten.melin@fst.se
 redaktör: Anna Hedelius · tonsattaren@fst.se
 layout: Adam Herlitz
 tryck: Grafiska Punkten · 0470-700 700

Man måste jämföra. Tänk på barn som har cancer. Tänk på alla gamla som inte får lämna sina vårdavdelningar. Tänk på de långa köerna på akuten. Har vi råd med lyxen att skattefinansiera kultur när folk får liggsår i sina sjukhussängar, när halta och lytta får vänta på höftoperation i flera månader?

Ständigt denna jämförelse. Vård eller kultur. Antingen eller. Vid en första reflexion verkar det enkelt. De flesta av oss väljer fysisk hälsa framför

Wagner på Operan. När värken sätter in känns en förlossningsplats mer angelägen än en Picasso på Moderna. Man måste ju jämföra. Eller måste man inte? Vem propsar på andra val – de mellan vård och motorvägar, mellan vård och sophämtning, mellan vård och lekplatser? Vem säger att vi ska slopa skattepengarna till lokaltrafiken? Vem tycker att vi ska lägga ned kommunala skolor? Den som gillar skattefinansierad kultur framstår som en fåktande Don Quijote i sin kamp mot kulturskymning. Och det är då som kreativa kulturälskare börjar tala om kultur som friskvård för att få slut på den förvirrade debatten.

Tidskriften Opus gjorde nu senast ett utmärkt temanummer, där det bevisas att musik är medicin. Hjärnforskaren och konsertpianisten Fredrik Ullén stoppar helt enkelt in sina pianistkolleger i magnetkameran för att få fram bevismaterial. Och den som googlar lite på temat kan konstatera att det vid Umeå universitet har gjorts en ambitiös undersökning, som bevisar att den som sällan deltar i kulturevenemang löper 57% större risk att dö jämfört med dem som deltar regelbundet. Gräv i dessa forskningsresultat en stund så har du något att dänga i skallen på bordsgrannen nästa gång du hamnar i en middagsdiskussion där gästerna agerar väderkvarnar.

Så enkelt var det alltså att rättfärdiga kulturens plats i samhället. Kultur gör nytta. Men vilken kultur då? I ovanstående nummer av Opus skrivs också om en undersökning vid Mälardalens högskola, som visar att vårdarsång, i synnerhet Alice Tegnér's barnvisor, funkar välgörande för demenspatienter. Men är det just Alice Tegnér? Vad händer om personalen sjunger Georg Riedel? Måste kulturen vara målinriktad för att

få finnas? En Ibsen för hjärtsvikten. En von Trier för paranoia. Och vem ska få befogenheten att skriva ut rätt kulturmedicin till rätt patient – konstnären, forskaren, doktorn, statsministern?

Om patienterna svarar olika på kulturbehandlingen blir det än mer komplicerat. Det är frisk man ska bli av kultur, så viss kulturmedicin måste nog förses med varningstrianglar. "Denna bok bör ej kombineras med ledsamhet", "Detta verk bör helst avlyssnas i sällskap med en trygg kamrat". År 2004 spelades Shakespeares *Köpmannen i Venedig* på Dramaten. Koreografen/regissören Mats Ek försökte skapa ett motgift mot antisemitism, men en undersökning vid Stockholms universitet visade att uppsättningen istället underbyggde antisemitiska åsikter. Är uppsättningen ändå berättigad; kan debatten som följer göra något viktigt för samhället?

Personligen tror jag att ett alltför utpräglat nyttotänkande skapar kultur utan personlig röst. Deltagarna i vårt rundabordsamtal längre fram i tidningen får rentav kräkreflexer av nyttoaspekten. Vilket väl visar att kultur är en medicin som både kan ge ro och i vissa fall kraftfulla biverkningar. Vare sig det är musik, film, teater eller böcker så blir kulturkonsumtionen lätt en beroendeframkallande drog. Det får mig att tänka på något som den amerikanske författaren och drogliberalen Timothy Leary lär ha sagt: "LSD is a drug that occasionally causes psychotic behavior in people who have not taken it." När man följer de skeva debatterna tycks det ibland som om kultur har en liknande effekt.

När jag nu, från min horisont som kulturjournalist/teaterkritiker, tar över som redaktör för Tonsättaren efter min gamla musikvetenskapskursare Martin Q Larsson är det med en förhoppning att verka för spridandet av musik som ibland är nyttig, ibland rolig, ibland öronbedövande, ibland rentav obeskrivligt jobbig. Oavsett vilket, så är det musik som alltid står i direkt dialog med samtiden!

Anna Hedelius – redaktör
Adam Herlitz – illustration & foto

Och du, glöm inte att hålla igång dialogen med mig! Skriv och berätta om tankar och projekt inom nutida musik, så att vi kan fortsätta vara Sveriges mest samtida musiktidning! Hör av dig på: tonsattaren@fst.se

TID: 3 april 2009, 14.00–15.30
PLATS: Kulturens hus, Luleå
MEDVERKANDE: Marianne Söderberg, kulturredaktör
 Petter Sundkvist, dirigent
 Bengt Hall, kulturchef
 Lars Ringberg, moderator

Ett rundabordsamtal om den framtida regionindelningen, kulturutredningens kulturportföljer och hur länsmusiken kan påverkas om dessa genomförs.

VAD HÄNDER MED MUSIKEN I DET stora NORRLAND?

Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland täcker tillsammans nästan halva landet (42 procent), men härbärgerar mindre än en tiondel av Sveriges befolkning (752 000 invånare). Nu vill dessa län bilda gemensam storregion – Region Norrland. Arbetet har kommit långt och de samhällsområden som ingår i länens och landstingens uppgifter i dag är redan kartlagda. Ett av dem är kulturen.

I Tonsättaren 1/2009 talade vi med fem företrädare för svenskt kulturliv om regionindelningen i stort. Inför detta nummer reste vi till Luleå för att diskutera vad som kan bli följden för musiken i norr om ett Region Norrland blir verklighet.

Bland de medverkande står Marianne Söderberg, kulturredaktör på Norrbottens-Kuriren, för den kulturella överblicken.

Petter Sundkvist, konstnärlig ledare för Norrbottens kammarorkester, Piteå kammaropera och nutida musikensemblen Neo är samtalets musikutövare. Bengt Hall, kulturchef i Malmö, representerar en organisatorisk erfarenhet, med ett brett CV som chef inom svenskt musikliv.

Samtalet förs i Kulturens hus, en imponerande skapelse i glas, stål och falumålat trä, nyligen ett år fylld.

Utgångspunkten är följande:

- att en Region Norrland bildas med alla tre länen i sin helhet (i dag ingår inte Sundsvall och Ånge, som vill bilda storregion tillsammans med Jämtland)
- att kulturutredningens föreslagna kulturportföljer genomförs.

Vad händer när Kulturrådet inte längre har ansvaret för fördelningen av institutionsbidragen? Fungerar principen om armlängds avstånd även på regional nivå?

Petter Sundkvist: Det är klart att det finns en oro för kvaliteten. I dag har vi kunnat föra samtal med de lokala politikerna om vad vi tycker är viktigt, vad vi tycker är kvalitet, vad vi tycker är angeläget att arbeta med. Genom att Kulturrådet har varit inblandat i samtalen har de lokala politikerna fått en bekräftelse på att det vi håller på med också är viktigt. Kulturrådets intresse har blivit en kvalitetsstämpel. Jag kan vara orolig för att mångfalden i bedömningen riskerar att försvinna.

Samtidigt öppnar kulturportföljen upp för nya möjligheter. Jag har nämligen alltid varit lite fundersam över att vi, som är verksamma i regionerna, har vant oss vid att vi måste övertyga både våra lokala politiker och Kulturrådet om det viktiga vi gör, medan man i Stockholm har vant sig vid att gå till vännerna på Kulturrådet, Konstnärnämnden eller Rikskonserter. Jag tror att vi skulle kunna få loss mer pengar till musikområdet om det blev ett större tryck emot de lokala politikerna även i Mälardalsområdet och då framför allt i Stockholm.

Marianne Söderberg: Petter uttrycker mycket av det som jag också är orolig över. Men mitt perspektiv kommer mer från det som kulturutredningen kallar civilsamhället. Alla stora kultursatsningar har blivit någonting först när Kulturrådet, staten, har gett sitt godkännande. Det finns ett otroligt lågt kulturellt självförtroende häruppe, och det finns det säkert lite överallt.

Generellt sett är det ju så, vilket också kulturutredningen skriver, att kulturen inte är något politikområde med status. Det räcker att läsa insändarsidorna; det finns en otrolig motvilja inom landstingsfullmäktige mot att hantera kulturfrågor. Så det är klart att jag är oroad över kvaliteten och det här med armlängds avstånd. Särskilt i en sådan här gigantisk, geografiskt spridd region som Region Norrland kommer att bli. Jag är rädd för att det blir väldigt mycket ny byråkrati, även om jag kanske motsäger mig själv, för är det då bättre att ha referensgrupper i Stockholm än ute i regionen? Jag är ändå oroad.

Tror du inte på en kulturnämnd som tar ansvar för hela Region Norrland och som eventuellt tillsätter referensgrupper?

MS: Jag tror på samspel. Bara på de åren jag har levt häruppe har vi sett hur kulturen verkligen har flyttat fram sina positioner. Se bara på det här huset vi sitter i! Tittar man på satsningen på Neo ser man att det händer saker. Men samtidigt har det varit viktigt att det har funnits kvalitetsexperter som har skickat sitt godkännande tillbaka, att man samverkat. Jag är orolig för att det ska försvinna.

Det låter ju så fint, hur de tänker sig en ny organisationsstruktur i utredningen, men i själva verket är det de många dropparna som urholkar stenen, någon säger något till någon, och ur det växer sakta fram ett nätverk. Nej, jag ser framför allt en massa bök och att det kommer att ta väldigt lång tid innan man får ordning på det här.

Förklara det där med droppar närmare...

MS: Någon, till exempelvis Petter inom konstmusiken, börjar driva en fråga mot någon politiker och i slutändan säger någon på Kulturrådet: "Det här låter bra. Ni får lite extra pengar."

"Jag tycker att det är för mycket antagande och för lite kunskap i statlig kulturpolitik i dag."

Bengt Hall

Försvinner det med storregioner?

MS: Nej, naturligtvis kommer det att skapas nya maktcentra, eller kvalitetsstämplade centra, men jag ser dem inte riktigt just nu.

Bengt Hall: I kulturutredningen förändras de kulturpolitiska statliga målen. Många har sagt att målen från 1974 är mycket tydligare och att de kan leva vidare. Jag är tveksam till det därför att samhället har förändrats. Vi har en mångfald och en mångkultur som inte alls fanns på den tiden. Däremot är jag tveksam till att den kommande statliga kulturpolitiken inte ska ta med begreppet kvalitet. Argumenten har ibland till och med varit att inte blanda ihop konstnärlig kvalitet och politik, men det är ju det som är vitsen. Jag tror att staten måste ha ett kvalitetsbegrepp när man sätter ner de kulturpolitiska målen.

Sedan tycker jag att ni egentligen undervärderar och underkänner era egna politiker. Och tror att de är bättre i Stockholm. Jag är inte så övertygad om det.

MS: Hur menar du?

BH: Att vi litar mer på rikspolitikerna och tjänstemännen än om besluten ligger på det regionala planet. Men jag tror att det finns en kompetens i regionen! Portföljerna kommer att göra politikerna än mer intresserade av området. Det är dialogen med medborgaren vi ska utgå från i stället för att bara koncentrera oss på maktcentra och politiker, även om det är de som beslutar.

Du pratar om politiker och medborgare, men tjänstemannen är i dag de som de facto styr länsmusiken. Politikerna kan vara intresserade, engagerade eller inte.

BH: Jag vet inte hur det är i Norrland, men i Skåne är det i allra högsta grad ett samspel mellan tjänstemän och politiker. Däremot går politikerna inte in och stoppar eller börjar styra pengarna till bestämda grupper.

Finns det referensgrupper i Region Skåne?

BH: Inte i den grad som jag tror att det måste finnas framöver. Jag utgår från att referensgrupperna för de centrala stöden kommer att finnas kvar i den nya bidragsmyndigheten. Både i Konstnärnämnden och i Kulturrådet består de i dag av folk utifrån landet, förmodligen väl spridda geografiskt. Kompetensen kommer alltså från landet; den finns och lever ute i landet. Jag är övertygad om att det finns fler personer som kan

Petter Sundkvist, konstnärlig ledare för Norrbottens kammarorkester, nutida musikensemblen Norrbotten Neo och Piteå kammaropera. Han har tidigare varit chefsdirigent för Musica Vitae och gästdirigent hos Gävle symfoniorkester och Svenska kammarorkestern.

ta plats i regionala referensgrupper. Men det kräver samtidigt att man klarar av att bygga upp den kompetensen; att man vill det, att man är nyfiken. Det gäller både tjänstemännen och politikerna.

Däremot har jag en liten oro över själva förhandlingen om portföljerna. Den statliga kulturpolitiken bör vara tydligare än den som förs fram i förslaget. Med rätt ingångsvärde från staten är det min förhoppning att förhandlingarna ska ske genom kunskap och inte som i dag genom antagande. Jag tycker att det är för mycket antagande och för lite kunskap i statlig kulturpolitik i dag.

Inom Kulturrådet?

BH: Ja, överhuvudtaget. Exempelvis finns det mycket statistik, men det dras få konsekvenser ur den. En fara är att när man ska förhandla portföljerna utgår man ensidigt från vad regionerna vill göra. Jag menar att förhandlingen måste baseras på en statlig kulturpolitik. I kulturutredningen är det beskrivet som väldigt inaktivt från statens sida och väldigt aktivt från regionernas sida. Startar vi där, med den kunskap som finns i dag, tror jag inte riktigt att vi klarar det. Men det går att bygga upp en kunskap som kommer närmare medborgarna, och i ett optimalt perspektiv på tio år, ja då har vi klarat det!

MS: Där håller jag helt med dig. Det är precis det jag menar. Att det kommer att bli roddigt i början.

BH: Ja, det tar tid att bygga upp kompetens och därmed även förtroende. Det är min erfarenhet från Skåne.

MS: Jag funderar över det du sa om att jag och Petter underskattar politikerna. Det har du helt rätt i! Det måste jag nog ta tillbaka, åtminstone delvis. För tio-femton år sedan, när allting startade häruppe, och man gjorde en översyn av kulturen, var det regionala politiker och några till som drev frågan som bara den. De kunde ta makten för att det var ett utforskat område, så de har ju varit oerhört framsynta på många sätt.

PS: Nej, det känns inte riktigt korrekt att underskatta politikerna. Poängen som både jag och Marianne lyfte fram var att det är väldigt viktigt att vi har den nära dialogen med våra politiker. Samtidigt behöver de den goda tjänstemannen att luta sig emot – den goda tjänstemannen på Kulturrådet, den goda tjänstemannen på Rikskonserter. De har fungerat som både kvalitetsstämpel och godkännande.

Det handlar egentligen inte om att man litar mer på rikspolitikern än på våra egna utan det handlar om att de här tjänstemännen med överblick över hela landet, "falkögar", måste finnas kvar på något sätt även i framtiden.

Finns det någon kvalitetsdiskussion kring musiken i landstinget i dag? Eller är det landstingsrådet som bestämmer, i samarbete med tjänstemannen?

MS: Jag skulle vilja svara nej på den första frågan. Åtminstone utifrån mitt perspektiv, som skribent på området. Det har varit Kjell Englund (producent inom länsmusiken) och Petter Sundkvist, som har stått för kunnandet och kvalitetstänkandet. Jag efterlyser ofta kvalitetsdiskussioner även bland politiker. Det är sällan de hörs.

PS: Jag är inte riktigt enig med dig, Marianne. Jag upplever att det har funnits en väldig lyhördhet och ett intresse av kvaliteten i de samtal vi har haft, dels på tjänstemannanivå, men

"...man pratar om att det måste vara en ekonomisk nytta med musik för att det överhuvudtaget ska vara motiverat. Det är det man kräks på! Kultur och musik har ett egenvärde"

Petter Sundkvist

”...när frågorna ska klubbas i fullmäktige. Då finns det ingen diskussion. Där är ju allt kultur. Där är lovikkavantar kultur, kaffeost är kultur, allt är kultur.”

Marianne Söderberg

även vid de tillfällen vi har suttit med landstingsdirektören och landstingsrådet.

MS: Där tror jag att det finns det. Men vad jag talar om är när frågorna ska klubbas i fullmäktige. Då finns det ingen diskussion. Där är ju allt kultur. Där är lovikkavantar kultur, kaffeost är kultur, allt är kultur.

Hur blir det i en storregion? Blir det bättre med en eventuell kulturnämnd som kan ta hand om det?

MS: Ja, det kan jag tänka mig.

BH: Tydligare, skulle jag tro.

PS: Den stora fördelen med kulturportföljen är att man på ett helt annat och genomgripande sätt faktiskt måste ta tag i de här frågorna som nästan ingen vågar röra vid i dag för att man känner att man inte har kunskapen. Egentligen handlar det ju i förlängningen om ett avsevärt kunskapsbyggande på regional nivå.

Den kartläggning som regionerna ska genomföra inför förhandlingen med staten ska enligt kulturutredningen bygga på modellen för de regionala tillväxtprogrammen och utvecklingsprogrammen. Men är det bra för kulturen och musiken att bli en profilfråga? Eller är det bara till nytta för regionen – det vill säga kulturen som hjälpgumma?

MS: Alltid när man pratar om kultur pratar man om pengar. Det är väl alldeles självklart att kulturen kan vara jättebra att satsa på för regioner för att flytta fram positionerna. Men det blir ju också en väldigt torftig och styrd diskussion som jag slingrar mig som en mask inför, för jag tål egentligen inte det där uttrycket...

PS: ...regional utveckling?

MS: Ja, regional utveckling och kultur. Men jag är inte dummare än att jag fattar att det är exakt därför man till exempel har flyttat fram sina positioner i Norrbotten. När landstinget

kom med sin kulturplan för länet för tio-femton år sedan, då small det bara till här. Det var då man började diskutera kultur. Det fanns en kompetenshöjning i den diskussionen, även om mycket var fullständigt absurt; som hur många gästnätter man kan få i Överkalix och liknande. Men genom att koppla kulturen till en ekonomisk tillväxtfråga blev det viktigare att prata om kulturen. Det här huset finns på grund av den diskussionen, det är jag helt övertygad om.

Ur ekonomisk synpunkt och för att stärka kulturpolitiken är det säkert inte alls dumt, men samtidigt blir det lätt absurda konsekvenser, man drar det lite för långt och allting ska mätas i pengar.

Ska musiken göra nytta? Ska kulturen göra nytta?

MS: Jag är rädd för vad som händer i förlängningen om man drar det resonemanget för långt. Då blir det något instrumentellt med alltihopa. Det kan bli kulturens död.

BH: Generellt är kulturen naturligtvis inte bara de här sålda nätterna på hotell eller pengarna överhuvudtaget. I kulturen finns en kunskap och ett värde som är oändligt mycket mer.

Marianne Söderberg, kulturredaktör på Norrbottens-Kuriren sedan 1994. Hon är också dokumentärfilmare och har bland annat gjort filmer om Staffan Westerberg och Tim Hagans (jazzprofil i Luleå). Har bland annat en bakgrund som frilansjournalist och som informatör på Rikskonserter i Luleå och Norrbottensmusiken.

”...på musikens område är det inte längre tillräckligt att sitta och göra sina fingersättningar i ett hörn. Är du inte med och påverkar det omgivande samhället har du inget jobb framöver.”

Bengt Hall

Vi har i Malmö något vi kallar ett vidgat deltagande, där det politiska målet är att man ska nå ut längre; att fler ska delta i kultur.

Tänker man på detta med vidgat deltagande inom Region Skåne också?

BH: Nej, regionen har inte kommit riktigt så långt. Men i Malmö har vi regelbundna möten mellan stadsbyggnad och kultur. Kulturen bidrar med sin kunskap och är med och bygger samhället. På musikens område är det inte längre tillräckligt att sitta och göra sina fingersättningar i ett hörn. Är du inte med och påverkar det omgivande samhället har du inget jobb framöver.

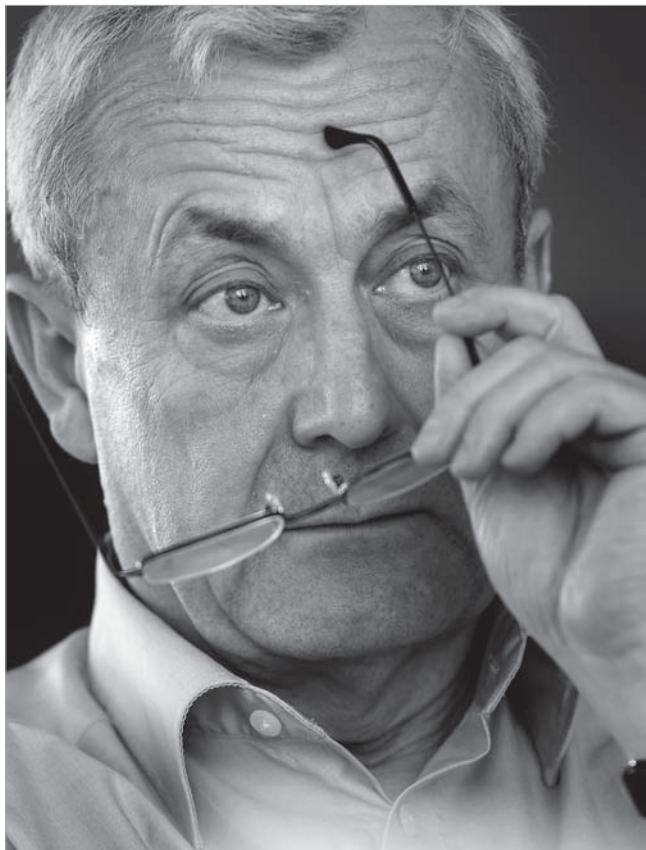
PS: Nej, i dag måste du vara både musiker och kulturentreprenör.

BH: Då betyder kulturen mycket mer än bara xy kronor räknat per natt i Kalix. Och det är dit vi måste nå.

Hur kopplar vi det till tillväxt?

BH: Det handlar om målbeskrivning och visionsbild. Är den så rå som den var en gång i tiden då blir det bara kronor och ören. Där måste man ha fantasi på ett helt annat sätt. Kulturen blir en del av samhället och en drivkraft i samhället som helhet.

PS: Jag måste ändå säga att jag känner som Marianne inför det här med regional tillväxt och kultur. Det är något jobbigt med det. Kultur handlar ju om människan. Häruppe är det viktigaste av allt att bygga ett kulturellt självförtroende. Vi har levt under oket av ett monumentalt dåligt självförtroende. Vi har producerat så mycket av värde – det vi har gjort med händerna, det vi har grävt ur backen, men det intellektuella kapitalet och självförtroendet har varit enormt lågt. Det ser vi i dag i Luleå kommun, där man tror att man kan locka hit nytt folk genom att marknadsföra att man har ett ishockeylag. Va tusan, alla vet väl att vi har ett hockeylag! Det är faktiskt allt det som börjar hända på andra områden som gör stan intressant att leva i. Så

Bengt Hall, kulturchef i Malmö kommun, ordförande i Mais, Musikarrangörer i samverkan, och Sveriges körförbund. Han är utbildad kyrkomusiker och arbetade först som organist i tio år. Därefter har han varit rektor för Musikhögskolan i Malmö, vd vid Malmö symfoniorkester, chef på Rikskonserter i Stockholm, vd på Malmö musik och teater och vd på Kungliga Operan.

jag tror nog ändå att det finns en koppling till regional tillväxt. För får vi bara fram ett intellektuellt kapital så kan det betyda enormt mycket för tillväxten i framtiden också.

Du var först tveksam till regional utveckling, men sedan...

PS: Ja, men det är för att man pratar om att det måste vara en ekonomisk nytta med musik för att det överhuvudtaget ska vara motiverat. Det är det man kräks på! Kultur och musik har ett egenvärde. Det har ett egenvärde på ett djupt mänskligt plan. Om vi bara tittar på våra förfäder här uppe i Norrbotten. Så fort det fanns minsta tid över ägnade man sig åt snickarglädje eller att sjunga en sång eller någonting annat. Kulturen finns hos människan, när vi klarat av den dagliga överlevnaden. Och det är ju en ynkedom att den politiska diskussionen häruppe har stannat i vård, skola, omsorg. Man har sällan vågat ta det längre än så.

Men är inte Neo just en profilfråga för regionen?

PS: Jag skulle vilja säga att de professionella verksamheter vi har byggt här uppe – Neo, Norrbotten Big Band, kammaroperan och kammarorkestern alla har en väldigt stark och gan-

ska smal profil. Alla verksamheterna är nischade med en skarp inriktning på nyskriven musik. Jag tror att det har att göra med att vi alla vill skapa vårt eget kulturarv. Vi har egentligen inget kulturarv på musikområdet att bygga på häruppe. Det är ganska naturligt att de ensembler som har uppstått har fokuserat på nutida och ny musik, just av den enkla anledningen att det inte finns en massa i bagaget att ta hänsyn till. Vi har velat skapa något eget.

Hur sätter du det här i relation till regional utveckling? Är det till nytta eller har det sitt egenvärde?

PS: Jag skulle vilja säga att det viktigaste av allt är att man börjar se åtminstone ett embryo till ett slags kulturellt självförtroende.

Då handlar det alltså om egenvärde och inte så mycket om en profilfråga?

PS: Nja, jag menar, jag har bott i Luleå i tio år nu. Jag tycker att gemene man går lite rakare i ryggen nu. Det börjar dyka upp någon slags kaxighet om att vi har någonting annat än råvarorna. Det finns en stolthet. En stolthet som inte bygger på att vi skickar iväg vattnet och elströmmen och malmen, utan att vi har ett intellektuellt kapital att bygga på.

MS: Men det där kan man ju problematisera. Om man tar Neo. Det är något jag kan vara orolig över. Samtidigt som man börjar bygga en konstmusikalisk tradition från sina egna meriter finns det en verklighet ute i regionen. Vad säger politikerna i Jokkmokk till exempel, en kommun som dras med ständiga ekonomiska problem? Vad säger de om en liten konstmusikensemble som sitter i Piteå, som går runt på ganska mycket stolar och som har väldigt lite publik än så länge? Det är ju en elitsatsning som vi aldrig sett tidigare. Fortsätter man att satsa på Neo när man ska börja ta besluten själv? Då kommer man att räkna statistikpinnarna i publiken. Neo kommer aldrig att komma upp till särskilt många sådana pinnar.

Finns det inte en risk också för att Neo och de andra konstmusikprojekten i Norrbotten blir sidsteppade av andra projekt från Västerbotten och Västernorrland?

MS: Det är det vi är så rädda för. De där duktiga Umeåpolitikerna!

PS: Jag är inte så där enormt entusiastisk över den stora regionen som har föreslagits. Det är ohyggliga avstånd. Egentligen finns det en skarp kulturgräns rakt igenom Västerbotten och det naturliga hade nog varit att slå ihop norra Västerbotten med Norrbotten och låta södra Västerbotten söka sig söderut. Jag ser problemen inom nätverket NMD (musik- och danssamarbete mellan fyra landsting) när vi ska ha våra sammanträden. Vi har alltid våra möten i Stockholm. Just för att det tar dagar när man ska resa till varandra i den här regionen. Jag är måttligt entusiastisk faktiskt.

Lars Ringberg – text
Anders Alm – foto

Läs diskussionen i sin helhet på
www.fst.se/tidning/rundabordssamtal.pdf

Bakgrund kulturportföljerna

I dag fördelar Kulturrådet verksamhetsstöd och utvecklingsstöd till musikinstitutionerna runt om i landet, arrangörsstöd till arrangörerna och bidrag till de fria musikgrupperna. Konstnärsnämnden fördelar bidrag till konstnärer och upphovsmän.

- För *stödet till institutionerna* läser tjänstemännen på Kulturrådets enhet för konst och kultur projektbeskrivningar, reser land och rike runt och förordrar sedan de projekt de tror på. Kulturrådets styrelse tar det formella beslutet.
- *Arrangörsbidragen* på musikområdet fördelas till största del via de olika musikgenrernas riksorganisationer.
- För *de fria grupperna* och *enskilda utövarna* finns referensgrupper, både på Kulturrådet och i Konstnärsnämnden. Referensgrupperna består av sakkunniga från hela landet.

Med Kulturutredningens förslag om kulturportföljer får regionerna själva ansvaret för att utvärdera och besluta om *stöd till institutioner* och *arrangörsstöd*. För att få pengarna måste de göra en kartläggning, lägga upp planer och förhandla om dessa med en ny statlig myndighet, Det nya kulturrådet.

- De delar av det nuvarande Kulturrådet som sköter bidragen till *de fria grupperna* och *de enskilda konstnärerna* blir tillsammans med bland annat Konstnärsnämnden kvar i en ny bidragsmyndighet som i utredningen går under namnet "En sfär för frågor om konstarterna".

När Gävle symfoniorkester i februari ställde till med 2000-talskonsert väntade de sig lyfta ögonbryn och skeptiska kommentarer. I stället möttes de av idel entusiasm.

– En glädjeshock, utbrister orkesterns producent Gertrude Fred. Inte en enda ur publiken hämtade sin jacka för att gå hem i pausen.

Nutidsjubel i Gävle

Det var orkesterns kontrabasist Karin Hansson Lasses som under en brainstorming för två år sedan kläckte idén att göra nischade konserter i stället för traditionella gott-och-blandat-program. Under säsongen 2008/2009 blev idén till verklighet. *Musik genom fyra sekler* inleddes med 1700-talsmusik i oktober, fortsatte med 1800-talsverk i november och den 12 februari i år var det så dags för konsert med musik skriven på 2000-talet. Gertrude Fred stod tillsammans med dirigent Mats Rondin och symfoniorkesterns composer-in-residence Tobias Broström, för det omsorgsfulla programvalet.

– Vi ville undvika att bygga konserten på traditionellt sätt med ett stort huvudverk efter paus, utan i stället spela många kortare verk, berättar hon. Eftersom musiken är ny för många ville vi också ha en riktigt bra presentatör.

Valet föll på Gävlefödda skådespelaren Thérèse Brunnan-der. Hennes vana på scen i kombination med hennes stora musikintresse gjorde att hon kändes som rätt person för att ge publiken nycklar till den nutida musiken.

Det visade sig bli knepigare än väntat att hitta lämplig musik. Många moderna verk föll eftersom Gävle symfoniorkester saknar tillräcklig besättning för dem. Andra tänkbara stycken hade skrivits före millennieskiftet.

– Jag var stenhård. Bara musik från 2000-talet fick vara med, skrattar Gertrude Fred.

Efter träget programknäpande utkristalliserade sig till slut en mångsidigt sammansatt tablå:

Benjamin Staerns *Threat of war*:

– En hit, som de flesta svenska symfoniorkestrar har spelat.

Thomas Adés *Three Studies from Couperin*:

– Tre ganska melodlösa stycken baserade på barockens Couperin, men där rytm och melodik förskjuts nästan kalejdoskopiskt.

Andrea Sartos *Enbrayage*:

– Kanske det stycke som har klurigast tonspråk. Det är väldigt minimalistiskt. Sarto har varit Erasmusstudent på Musikhögskolan i Stockholm och det var troligen första gången han framfördes i Sverige.

Marie Samuelssons *Lufttrumma III*:

Tobias Broström, Gertrude Fred och violinisten Karen Gomyo

– Man kan tro att det bara är en poetisk titel, men stycket är verkligen skrivet för tre stora ventilationstrummor i zink. Trumpinnarna har Marie försett med stora gummibollar och verket är förstås väldigt rytmiskt, vilket tilltalade den yngre publiken. Det var rätt härligt att se de tuffa ynglingarna sitta på balkongen med fötterna över räcket i total koncentration.

Henri Dutilleux *Sur le même Accord*:

– En femton minuter lång violinkonsert, den ena av två som underbara violinisten Karen Gomyo studerade in speciellt för denna konsert.

Gävles composer-in-residence Tobias Broström komponerade kvällens andra, tjugo minuter långa violinkonsert med henne i åtanke. Ett stycke som alltså fick sitt uruppförande denna kväll.

Gertrude Fred är ohöljt nöjd med 2000-talskonserten. Såväl damerna och herrarna från orkesterns vänförening som de inbjudna gymnasieungdomarna uppskattade också det nya greppet. Så också kritikerna. Arbetarbladets Bodil Proos beskrev verken som ”rafflande” och ”fantastiska”. Inte heller Camilla Dal i Gefle Dagblad skrädde orden: ”Denna konsert hör till något av det kaxigaste en svensk orkester presterat i år.”

– Jag tror många kände det som vår orkesterchef Örjan Hans-Ers uttryckte, nämligen det att vi som var där fick vara med om något otroligt viktigt.

Ja, 2000-talsmusiken gav mersmak och i framtiden kommer de nutida tongångarna garanterat att få mer plats på repertoaren. Under nästa säsong lördagsserie, då mindre vanliga solistinstrument profileras – harpa, bastuba, bandoneon och theremin – blir det mycket modernt. Och när Tobias Broström efter tre år som composer-in-residence inom kort ska avgå utses en ny huskomponist för att hålla den nyskrivna traditionen vid liv. Gertrude Fred vet nu med besked att Gävlepubliken är med på noterna.

– Det må vara en sliten klyscha, men man kan inte bara ge publiken det de vill ha. Man måste också ge dem det de inte visste att de ville ha.

Anna Hedelius – text

Sofie Nodbring, Anna Hedelius, Christian Steiner – foto

The channel formerly known as Tonsättarradion...

Sedan 2005 har Tonsättarradion sändt musik av svenska nutida tonsättare på nätet. Från och med mars i år heter programmet Composer's radio och presenteras på engelska av Fst-medlemmen Jamie Fawcus. Varje fredag går det att klicka sig in och avlyssna ett nytt program späckat med musik från, företrädesvis, den här sidan millennieskiftet.

– Vår målsättning är att spela musik av föreningens samtliga medlemmar, säger Martin Q Larsson, producent för Composer's radio. 10–15 procent hör man titt som tätt i radio och annorstädes om man lyssnar flitigt, men det är svårare att få tag i de andra 85–90 procenten.

Visionen med radiokanalen är att levandegöra den nutida musiken för en ovetande lyssnarkrets och att erbjuda lyssnaren ett handtag att greppa musiken med så att man enklare tycker att den är intressant.

Tack vare idogt arbete av Fst:s jurist Thomas Riesler är det sedan en tid också möjligt att prenumerera på programmet. Musiken laddas då automatiskt ner till din iTunes (el dyl).

www.composersradio.com

Bob Kelly-stipendiet 2009 till Anne Pajunen

Sångerskan, performanceartisten, kompositören och violasten Anne Pajunen blir årets Bob Kelly-stipendiat. Anne Pajunen är född 1968 och har under många år verkat i gränslandet mellan nutida musik och performance. Hon har fört ut sin konst på så skilda ställen som gator, bardiskar, bilar, i konsthallar och konserthusfoajéer. Hösten 2009 kommer ensemblen Smok, där förutom Anne Pajunen, även sångerskan och regissören Lena Frilund ingår, att fira 15-årsjubileum med en musikalisk performancefestival i Göteborg.

Stipendiet delas ut av Levande musik och Bob Kelly AB i samband med en konsert i Hagakyrkan i Göteborg den 6 maj.

www.levandemusik.org

Kalvfestivalen söker projekt

Kalvfestivalen, den internationella tummelplatsen för ny musik, söker inför årets festival idéer till Projektlabbet, där mindre grupper ges tillfälle att arbeta

med konstnärliga utvecklingsprojekt under ett års tid. Syftet med Projektlabbet är att stärka den nutida konstmusikens ställning i samhället och skapa samarbeten mellan olika konstarter, mellan musikskapare och andra kunskapsgränar samt mellan musik och andra verksamheter i näringsliv och samhälle.

Festivalen i den lilla västsvenska orten Kalv äger i år rum 14–16 augusti och ansökan till Projektlabbet ska ha inkommit senast 1 maj. Vem som helst är välkommen att komma med förslag på projekt – tonsättare, musiker, dansare, keramikere, designers, skådespelare, bildkonstnärer, humanister, naturvetare eller personer verksamma inom näringsliv/ samhällsinstitutioner. Budgeten per projekt är 150 000 kronor.

www.kalvfestival.se

Stilstudie av minister i kulturpolitisk operett

Tonsättaren Fredrik Österling och dramaturgen Magnus Lindman har under våren påbörjat researcharbetet för *Näsflöjten* och har under två dagar i januari fått följa kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn-Liljeroth och hennes stab för att insupa atmosfären på kulturdepartementet. *Näsflöjten*, som är en komedi med satiriska förtecken, utspelar sig i ett fiktivt Sverige med en fiktiv kulturminister i huvudrollen. Operetten är ett beställningsverk av Vadstenaakademien och samproduceras med Piteå kammaraopera/Norrbotten Neo. Premiär blir det på Vadstena slott 8 augusti 2009. Läs mer samt lyssna på bloggen:

www.nasflojten.se

Ljudbotaniker i Göteborg

Under en vecka i sommar finns det goda skäl att besöka Göteborg. Mellan 6 och 14 juni fylls Botaniska trädgården med svensk och internationell ljudkonst under utställningen Botanic sounds, arrangerad av Joachim Nordwall och Henrik Rylander från The Skull Defekts. Syftet är större än att bara placera ljuden i naturen. Här handlar det också om att kritiskt diskutera botanik som vetenskap och erbjuda nya konstnärliga perspektiv att se på växtligheten som en del av vårt liv på jorden. Sju ljudkonstnärer har inbjudits att medverka: Francisco Lopez, Jana Winderen, Brandon LaBelle, Chris Watson, Christine Ödlund, Linda Tedsdotter och Henrik Håkansson. Förutom

utställningen kommer konserter och seminarier, bland annat med några av de medverkande konstnärerna, att arrangeras.

www.riksforbundet.se

Norbergfestivalen fyller tio!

Norbergfestivalen har presenterat sitt program för sommarens elektroniska drabbning. 30 juli–1 augusti är det 10-årsjubileum för denna danska organisation, som ur tystnad och intet plötsligt förvandlar den gamla gruvorten Norberg till den alternativa electronicans Woodstock. I år blir det fokus på England med konserter av B12, Milanese, The Teknoist med flera.

www.riksforbundet.se

Grattis till stipendiet Jonas Valfridsson!

Jonas Valfridsson till Bamberg

Jonas Valfridsson blir från och med april composer-in-residence i Bamberg, Tyskland. Internationales Künstlerhaus Villa Concordia etablerades 1997 och syftar till att ge konstnärer inom litteratur, ton- och bildkonst möjlighet att koncentrera sig på sitt arbete. Varje år väljer en kommitté ut tolv konstnärer för en elva månaders vistelse i Bayern, där de erhåller boende samt ett månatligt stipendium. Även tonsättaren Sune Mattias Emanuelsson har tilldelats stipendiet i år.

www.fst.se

Föreningen svenska tonsättare
Box 273 27
102 54 STOCKHOLM

KONSERTKALENDARIAM

APRIL 2009

- 26 Kjell Perder, *Valvénslide för fyra tromboner och tuba*, Filharmonins brass, 15.00, Konserthuset Grünwaldsalen, Stockholm. **Uruppförande**
- 26 Sven Hagvil, *Solitude, La Cappella*, dir. Karin Eklundh, 18.00 Alfvénsalen, Uppsala. **Uruppförande**
- 26 Lennart Westman, *Messiaen Perspectives*, Ensemble La Monica (Knut Sönstevold, Kina Sönstevold, Suzanne Persson), 16.00, Franska reformerta kyrkan, Stockholm. **Uruppförande**
- 26 Lennart Westman, *Tsunami*, Kungliga Filharmonikernas trombon- och tubasektion, 15.00, Stockholms konsert-hus. **Uruppförande**
- 26 Jenny Hettne, *Wavering wood*, whirling metal för slagverk och harpa, Harpverk, 15.15 Nordic House, Reykjavik. **Uruppförande.**
- 28 Jesper Nordin, *Pendants, Ensemble l'Itineraire*, dir. Dominique Dournaud, 20.00 Auditorium St Germain, Paris, Frankrike. **Uruppförande**
- 29 Jan Sandström, *Flöjtkonsert*, Magnus Båge, Svenska Kammarorkestern, dir. Nikolai Znaider, 19.00 Örebro Konserthus.
- 30 Kjell Perder, *Som skall sjunga*, Stockholms kammarkör, dir. Christoffer Holgersson, 19.30 Confidencen, Stockholm

MAJ 2009

- 01 Håkan Sundin, *Nytt verk*, Lolita Lilje cello & Ligita Sneibe orgel, Domkyrkan, Riga, Lettland. **Uruppförande**
- 03 Christer Lindwall, *Polemics, Gagego*, dir. Rei Munakata, Göteborgs konserthus, **Uruppförande**
- 03 Kent Nyman, *Laederpung, Gagego*, kl 18.00 Stenhammarsalen, Göteborgs konserthus. **Uruppförande**
- 03 Anders Nilsson *Fem orkestrala stycken f. piano*, Martin Sturfält, piano Burford kammarmusikfestival, Oxfordshire, England
- 03 Leilei Tian, *Jardin Demain*, Stehhammarsalen Göteborg.
- 05 Rolf Martinsson, *Klarinettextett*, studenter från Musikhögskolan i Malmö, 19.00 Rosenbergsalen, Musikhögskolan, Malmö
- 07 Rolf Martinsson, *Variations For Orchestra*, Helsingborgs symfoniorkester/Andrew Manze, Kristianstads konsert-hus. Även 9/5 15.00 Växjö konserthus.
- 07 Patric Simmerud, *...to remember the still unseen days*, slagverksduo, Mika Takehara & Ludvig Nilsson, Forum, Stockholm.
- 08 Marie Samuelsson, *Flygande linjer och dån*, Stockholms nya kammarorkester, dir. Mats Rondin, 19.00 Matteuskyrkan, Stockholm. **Uruppförande**
Även 17/5, 17.30 Festival de Violoncelle de Beauvais, Frankrike.
- 08 Tobias Broström, *Trumpet concerto*: Trumpetkonsert, Gävle symfoniorkester, Håkan Hardenberger – trumpet,

- dir. Robin Ticciati, 19.30, Gevaliasalen, Gävle. **Uruppförande**
- 10 Kjell Perder, *Livets bröd*, Gustaf Vasa vokalensemble, 15.00 Gustaf Vasa kyrka Stockholm, **Uruppförande**
- 10 Sven Hagvil/Oskar Ganestål, *Det spirar!! Skönt är.../Jag är här och nu*, Akademiska kören Linköping, dir. Oskar Ganestål, kl 18.00 i Ledbergs kyrka.
- 13 Albert Schnelzer, *Thunderdance*, Rhythm Art Duo, Mjellby konstmuseum, Halmstad.
- 13 Paula af Malmborg Ward, *Crooning f. marimba o vibrafon*, Rhythm Art Duo, Kulturskolan Halmstad. Även 14/5, Halmstad konsertförening.
- 14 Rolf Martinsson, *A. S. In Memoriam*, Norska radions symfoniorkester, dir. Mats Rondin, EBU-konsert, Norges musikhøgskole, Oslo.
- 15 Kjell Perder, *Catching eyes*, för agerande kör, blindkäpp och gästavar, Voces Nordicae, dir. Lone Larsen, Södra teatern, Stockholm. **Uruppförande**
- 15 Rolf Martinsson, *Open Mind*, Norrköpings symfoniorkester, dir. Andreas Alin, Norrköpings konserthus
- 17 Roland Forsberg, *Oxymoron för blandad kör*, Skepptuna kyrkokör, dir. Helene Coccozza, 15.00 Rimbo kyrka, 19.00 Lunda kyrka, Märsta. **Uruppförande**
- 21 Håkan Sundin, *Stenriket*, Nordiska blåsarkvintetten, 18.30, Östhammars kyrka,
- 22 Sven Hagvil/Oskar Ganestål, *Det spirar!! Skönt är.../Jag är här och nu*, Akademiska kören Linköping, dir. Oskar Ganestål, 13.15 Kaiser-Wilhelm-Gedächtnis-Kirche, Berlin, Tyskland
- 26 Cristian Marina, *Turbulence*, för sex klarinetter, Cantacuzino Palace Hall, Bukarest **Uruppförande**
- 28 Víctor Varela, *Remains*, Mårten Landström (piano) & Norrbotten Neo, Studio Acusticum, Piteå. **Uruppförande**
- 30 Vladimir Levitt, Jubileumskonsert 21.00, i Haifa, Israel, 1st part: *Confession for a lone Violin*, Miriam Rapaport violin, *Aquarelle suite for piano*, Jana Goralkin piano, *The Trill of Angels*, for two violins and piano, Miriam Rapaport, Marian Rapaport and Svetlana Elkun. **Uruppförande**, 11 *Miniatures*, for string quartet, Kinneret String Quartet (Miriam Rapaport, Marian Rapaport, Victor Christosov, Lev Matiukov), with projection of pictures by Karina Michèle, 2:nd part: *Composition for Oboe and String Quartet*, Boris Baev (ob), Kinneret String Quartet. **Uruppförande**, *Sonatina*, for fagott solo, Noga Eshuron (fg) *Prelude and Allegro*, for piano, Svetlana Elkun *Simple Serenade*, in four movements, Kinneret String Quartet and Neitan Tops, double bass.
- 30 Martin Q Larsson, *Duella*, Patrik Karlsson ärkeluta, Katarina Widell blockflöjt, Gripsholms slott, Mariefred.

JUNI 2009

- 05 Albert Schnelzer, *Spheres*, Björn Kleiman – vl, Nils Klöfver – gt, Joseph Károlyi Cultural Centre, Budapest, Ungern.